

РЕШЕНИЕ

№ 4255

гр. София, 29.06.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 47 състав, в публично заседание на 15.06.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Катя Аспарухова

при участието на секретаря Елеонора М Стоянова и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер 7 по описа за 2021 година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство е по реда на чл. 284-285 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС), вр. чл. 203-207 от Административно-процесуалния кодекс (АПК)вр. с чл.1 от ЗОДОВ.

Образувано е по искова молба на П. П. В., ЕГН [ЕГН], от [населено място], подадена чрез адв. К. Д., срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) към Министерство на правосъдието за осъждането ѝ на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 9 000лв., настъпили вследствие от лошите условия в ареста в [населено място] за периода от 06.11.2015г. - 15.01.2016г. Претендира законна лихва от датата на освобождаването му от ареста – 15.01.2016г. до окончателно изплащане на обезщетението.

С исковата молба ищецът претендира заплащане на обезщетение в размер на 9 000лв. на основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ поради претърпени неимуществени вреди в резултат от престоя му в ареста в [населено място] в периода от 06.11.2015г. - 15.01.2016г., поради лошите битови условия в това място за задържане. Конкретно в молбата сочи, че те се изразяват в недостатъчно жилищна площ в килията, липса на възможност за проветряване, липса на елементарни санитарно-битови условия и хигиена. Соочи се, че в килиите не е имало тоалетна и достъп до течаща вода, а ищецът е ползвал обща тоалетна заедно с другите задържани, до която бил съпровождан само два пъти на ден - сутрин и вечер, а през останалото време задоволявали физиологичните си нужди в килията в шишета. Твърди, че още през първите дни от престоя си получил стомашно-чревно разстройство, гадене, повръщане и отпадналост,

като здравословното му състояние се влошило в следващия месец, защото не му било обърнато внимание, както твърди в молбата. Освен това в килията нямало достъп до пряка слънчева светлина, не му било осигурявано свиждане с близки и престой на открито. Твърди, че по време на престоя му в ареста не му била осигурявана разнообразна и качествена храна, нито облекло и достатъчно отопление за студените дни и нощи. Поддържа, че в резултат от лошите битови условия станал агресивен и опасен, както за себе си, така и за съкилийниците си, често изпадал в душевни кризи и се затварял в себе си. Изпитвал силни чувства на униние, на страх и безпомощност, които продължили и след като бил освободен. Една година след това продължили негативните му преживявания във връзка с престоя в ареста като чувство на раздразнение, погнуса и обида. На това основание ищецът претендира, че по време на задържането му е бил подложен на нечовешко отношение, за което носи отговорност Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ като орган, който извършва прякото ръководство и контрола върху дейността на местата за лишаване от свобода. Моли да бъде уважена исковата молба за сумата от 9 000лв., представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди вследствие от лошите условия в ареста в [населено място] за периода от 06.11.2015г. до 15.01.2016г., ведно със законна лихва от датата на освобождаването му от ареста – 15.01.2016г., до окончателно изплащане на сумата.

В съдебно заседание се представлява от адв. К. Д., който поддържа иска. Претендира възнаграждение по Закона за адвокатурата и разноски по делото.

Ответникът – ГД „Изпълнение на наказанията“, представляван от юрисконсулт Н., моли исковата молба да бъде оставена без уважение като неоснователна и недоказана.

С депозиран писмен отговор се излагат аргументи, че искът е недопустим, на първо място, защото е насочен срещу ответник, който не е пасивно материално-правно легитимиран, тъй като местата за лишаване от свобода се създават и закриват със заповед на министъра на правосъдието, който се явява надлежно легитимиран в случая. На следващо място, счита, че искът е погасен по давност на основание чл. 111 от Закона за задълженията и договорите. Твърди се още, че не е доказан фактическият състав на отговорността на държавата в лицето на ГДИН, тъй като в конкретния случай липсват доказателства за наличие на претърпени вреди под формата на нарушено психично или физическо здраве, което да е пряка и непосредствена последица от действие или бездействие на администрацията на ареста. На следващо място, ответникът счита, че не се установява неизпълнение на вменено му от закона задължение, с което е нарушен чл. 3 от ЗИНЗС. Твърди се, че към процесния период не е било налице задължение за затворническата администрация да осигури на всеки лишен от свобода/задържан под стража минимална жилищна площ, санитарно помещение и течаща вода в спалните помещения (килиите). Относно оплакванията за качеството на храната ответникът сочи, че това е субективно усещане и осигурената на арестантите и лишените от свобода храна отговаря на нормативно установения калориен и химичен състав. Поддържа, че не е доказано нарушение на чл. 284 и сл. от ЗИНЗС. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Прокурор от СГП намира исковата молба за неоснователна и недоказана поради недоказаност на елемент от фактическия състав и предлага да се отхвърли.

Административен съд София-град, като обсъди доказателствата по делото, взе предвид доводите и възраженията на страните, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

На първо място – СЪДЪТ намира за необходимо да посочи, че по делото е повдигнат

спор за подсъдност с Определение №20218319 от 07.10.2020г. на Софийски районен съд, 162-ри с-в, по който е постановено Определение № 53 от 29.12.2020г. на смесен състав на ВКС и ВАС, с което е определен за компетентен да се произнесе по така предявения иск за обезщетяване на неимуществени вреди от П. П. В. Административен съд София-град.

По същество СЪДЪТ намира за безспорни следните факти между страните:

По досъдебно производство № 348/2015г. по описа на РУП -Р.-МВР, пр.пр. №1300/2015г. по описа на Районна прокуратура -гр. Р. с постановление от 05.11.2015г. като обвиняем е привлечен ищецът П. П. В.. С протоколно определение от 06.11.2015г. по ЧНД №408/2015г. по описа на Районен съд -Радомир срещу В. е взета мярка за неотклонение „задържане под стража“, която е била потвърдена с протоколно определение от 11.11.2015г. по ВНЧД № 320/2015г. по описа на Окръжен съд -Перник. С постановление от 12.01.2016г. по ДП № 348/2015г. мярката за неотклонение е заменена с по-лека – „подписка“. Видно от Удостоверение рег.№ 4276 от 09.05.2019г., издадено от гл. директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието, което е приложено по делото, В. е бил задържан с мярка за неотклонение „задържане под стража“ в арест -гр. П. в периода от 05.11.2015г. (дата на задържане) до 15.01.2016г., когато е бил освободен.

С постановление от 12.01.2016г. ДП №348/2015г. е обединено с ДП №272/2015г. по описа на РУП -Р., пр. пр. № 1021/2015г., като производството е продължило под №272/2015г. С постановление от 24.02.2016г. ДП № 272/2015г. е прекратено срещу ищеца П. В. и е отменена взетата мярка за неотклонение „подписка“.

Безспорно е също така, че със Заповед №ЧР-05-316/21.12.2018г. (на л.25) на министъра на правосъдието по предложение рег. №10745/31.10.2018г. на главния директор на ГДИН (на л.23-25), и двете приложения по делото, е закрит арестът в [населено място] към Районна служба „Изпълнение на наказанията“ – П., считано от 01.01.2019г. От мотивите на посоченото предложение от гл. директор на ГДИН се установява, че „все още има арести, които независимо от извършените текущи ремонти не съответстват на европейските изисквания и за които към настоящия момент няма вариант за реконструкция, за да могат да се ползват спокойно съобразно предназначението им“, сред които е и арестът в [населено място]. Изразено е становище, че каквито и ремонтни дейности да се извършат в съществуващите помещения, не могат да се създадат необходимите условия за настаняване на задържани лица. Сочи се, че арестът в [населено място] е посочен като неподходящ в писмо на гл. директор на ГДИН до зам.-министъра на правосъдието от 24.11.2016г. Излагат се още аргументи относно целесъобразността от запазване на това място за задържане предвид ниската му натовареност и разходваните бюджетни средства за поддръжката му през последните години, считано от 2015г. до септември 2018г.

Следователно не е спорно между страните, че считано от 01.01.2019г. е закрит арестът в [населено място] поради несъответствието му с европейските изисквания, на които следва да отговарят местата за лишаване от свобода и задържане под страна, както и невъзможността да бъде реновиран, така че да бъдат осигурени съответните битови условия за настаняване.

Видно от изложеното в Справка рег. № 1083/26.08.2020г. на началника на РСИН -П., във връзка с исковата претенция на В. е извършена проверка по случая, конкретно относно релевираните с нея основания за ангажиране на отговорността на държавата чрез органите на затворническата администрация. От изложеното в същата се

установява, че първоначално при задържането си под стража на територията на ареста в [населено място] е настанен в килия № 6, която е с площ от 4.025 кв.м., а на 03.12.2015г. по разпореждане на командира на отделението е преместен в килия № 7, която е с площ от 6.67 кв.м. и в която са били настанени още 3 задържани лица. Относно битовите условия е посочено, че сградата е построена през 1974г. и оттогава до момента не са правени съществени промени и реконструкции. Килиите са с капацитет за две, четири и шест лица. Оборудвани са с легло, шкафче и инвентар за постилка (дюшек, одеяла, чаршафи, възглавници). Видно от декларация от 05.11.2015г., подписана от В. при настаняването му в ареста -гр. П., която има характер и на приемо-предавателния протокол, е вписано, че същият е получил за ползване легло, дюшек, одеяла – 2бр., възглавница и прибори за хранене. Видно е, че на ищеца не са предадени пособия, както се сочи в справката. Не се констатира обратното и от останалия доказателствен материал.

Относно осветлението и отоплението на спалните помещения в справката се сочи, че естествена светлина през деня влиза от прозорци, които са разположени срещу вратите на килиите – с решетки, а отоплението се осъществява посредством централно парно и два климатика, монтирана е също така работеща система за вентилация, които осигурява свеж въздух в помещенията. Посочено е, че при изграждането на ареста не е предвидено наличието на санитарен възел във всяка килия, поради което задържаните лица ползват обща баня и тоалетна с площ от 2.00 кв.м., в която има постоянно течаща топла и студена вода, като им се осигурява достъп до санитарния възел по всяко време на денонощието, но тъй като той се ползва, както от всички задържани, така и от служителите на ГДИН, не винаги е възможно да се изпълни незабавно желанието на някое от лицата да го ползва. Отделно от това се предоставя на всяко лице възможност да ползва санитарния възел три пъти дневно по график – сутрин, обед и вечер, и на никое от тях не се е налагало да ползва шише за облекчаване на физиологичните си нужди, включително не са постъпвали жалби от ищеца в тази връзка, което се потвърждава и от останалия доказателствен материал, включващ цялото досие на ищеца от престоя му в процесния арест.

Установява се, че медицинското обслужване в процесния период е осъществявано от медицински фелдшер към ареста от 06.11.2015г. до 01.12.2015г. и от д-р П. от 01.12.2015г. до 15.01.2016г. От медицинската справка на лицето се установява, че същият не съобщава за здравословни проблеми към момента на постъпването си в ареста, както хронични, така и фамилни обременености. Видно от представената по делото медицинска документация, първото оплакване на ищеца е от 15.12.2015г., при което е прегледан още на следващия ден от д-р П., поставена е диагноза „хр. гастрит“ и е назначено лечение – диета и медикаменти. Следващото оплакване на В. е от 07.01.2016г. с диагноза „остър гастрит“, поставена след преглед от д-р П.. Видно от представено медицинско становище на последната от 08.01.2016г., установява се, че ищецът се оплаквал от повръщане, нямал болки, отказал предложената терапия и се държал крайно заплашително и агресивно. Становището на медицинското лице е, че подлага под съмнение оплакванията на В. предвид доброто му общо състояние. Предложила е настаняване на лицето в Специализираната болница за активно лечение на лишени от свобода -гр.С., за диагностично уточняване. Последвал е отказ от В., обективиран в декларация от 08.01.2016г., в която заявява, че отказва да употребява лекарства „без адекватно поставена диагноза“ и в същото време отказва посещение в

затворническата болница, защото „нивото на професионализъм на персонала и хигиената в това заведение са силно занижени“.

На следващо място, в справката се сочи, че за престоя си в ареста В. е упражнил правото си на престой на открито в пространство от 35 кв.м. 61 пъти, а 5 пъти е отказал поради липса на желание, което е документирано с декларации, подписани от същия. По делото е представена схема на ареста, от която се установява наличието на посоченото обособено пространство на открито от 35 кв.м.

По отношение на храната по делото са представени дневни менюта за съответните дати, отчет за продадените стоки, както и фактура за м. януари 2016г., от които се установява, че менюто е на принципа на столово хранене от понеделник до петък и се осигурява от общинското предприятие „С. хранене“ – [населено място], а в събота и неделя на задържаните лица се предлага суха храна – кренвирши, консерви, яйца, мляко, сирене.

Представени са заявления от В. за провеждане на телефонни разговори с лицето Д. В. А., посочена от същия като „приятелка“, „жена“, „майка на детето ми“, които са удовлетворени, видно от дневник на проведените телефонни разговори, представен по делото като фотокопие, от който се установява, че ищецът е провеждал телефонни разговори почти всеки ден с лицето А., а в някои случаи и по повече от веднъж на ден – например на 04.01.2016г. Не се установява да са подавани жалби от същия, че не му е осигурено провеждане на телефонен разговор, а и както беше посочено, липсва основание за това предвид почти ежедневните разговори, които е осъществил. Същото се отнася и относно твърденията му, че не му е осигурявано свиждане. Видно от регистър на проведените свиждания, представен по делото като фотокопие, В. е бил посещаван от А. два пъти през ноември, два пъти през декември и един път през януари, като е получил от същата и лични вещи – храни и цигари, за което са представени разписки за приети и предадени вещи на задържани лица.

От свидетелските показания на свидетеля Ю. А. М., разпитан в о.с.з. на АССГ, Първо отделение, 47-ми с-в, от 06.04.2021г. се установява, че познанството му с ищеца датира от началото на 2015г. -месец януари, когато същият е бил в ареста в [населено място] в периода декември-април (не сочи конкретна година). На уточняващ въпрос от процесуалния представител на ищеца отговаря, че е бил в ареста от 24.12.2015г. до 12.04.2016г. Твърди, че по време на престоя си в ареста е бил в една килия с ищеца, в която имало място само за едно легло на два етажа. Общо в ареста в [населено място] били около 12-13 души към този момент. Относно хигиенните условия твърди, че в килията нямало тоалетна и течаща вода, ползвали обща тоалетна с надзирателите, която се намирала в коридора. Задържаните имали възможност да я ползват, като почукат на вратата и им отворят надзирателите, но не винаги им отваряли. Ползвали пластмасови бутилки в килията. Не споделя да е имал проблем лично той или пък ищеца с достъпа до санитарното помещение. Тоалетната била мръсна. Твърди, че спалното бельо се състояло в черни одеяла без чаршаф, не давали чаршафи. Престой на открито им се осигурявал веднъж дневно, но не всеки ден, за около 1 час, не повече, в клетка 3 на 3 метра, оградена с мрежа, където излизали всички 12-13 задържани. Относно отоплението през зимния сезон свидетелят споделя, че то се е осъществявало посредством климатик, който се намирал в коридора и отоплявал едновременно него и килиите, но до последните не достигала достатъчно топлина, тъй като всяка от тях била с плътна врата и само едно прозорче от 40-50 см, което не било достатъчно, за да се постигне необходимото ниво на отопление. Заявява, че било

студено в спалните помещения. По отношение на храната споделя подробности относно количеството и качеството ѝ, като заявява, че била разнообразна, но била малко като количество и не можела да се яде. Ищецът също отказвал храната, свидетелят твърди, че го е виждал, също така че го е чувал да кашля и дори имал хрочки с кръв, постоянно искал лекар и да влиза въздух от прозореца, но администрацията му отказвала. Видели се преди няколко месеца (считано от разпита), свидетелят споделя, че на ищеца му било много зле, като не дава подробности за причините за това му състояние и в какви неразположения точно се изразява.

Показанията на свидетеля М. не се кредитират изцяло, тъй като противоречат на писмените доказателства по делото, за които няма спор относно тяхната вярност, доколкото и не са и оспорени. Както беше посочено по-горе, изложеното в Справка рег. № 1083/26.08.2020г. се потвърждава от представените по делото документи от досието на П. В. за времето на престоя му в ареста -гр. П.. Така например от медицинската документация на В. не се установява да е имал неразположения или здравословни проблеми като заявените от свидетеля – кашлица, хрочки, или каквито и да са различни от храносмилателни такива.

Също така, видно от досието на В. същият е поискал консултация с лекар два пъти по време на престоя си в ареста -гр. П. през 06.11.2015г. – 15.12.2016г., като и двата пъти е прегледан и му е назначена терапия с медикаменти и диета. Втория път, както се установява и от становището на д-р П., същият е бил в добро общо състояние, не е изпитвал болки и е отказал настаняване в лечебно заведение, както и лечение, което е основание да се предположи, че същият вероятно не е изпитвал заявените оплаквания в действителност. Поради това не се кредитират показанията на свидетеля М. в тази част. Същите обаче следва да бъдат възприети касателно битовите условия в спалните помещения в ареста и по-конкретно в ползваното от ищеца, а именно относно тяхната площ и липсата на санитарно помещение.

По отношение на качеството и количеството на храната, както и на отоплението в ареста, СЪДЪТ споделя становището на ответника, че това не е обективна категория и се възприема индивидуално от всеки задържан. Обективните данни са, че храната е предоставяна от общинското предприятие „С. хранене“, [населено място], включва три хранения, като поне едно от тях е месно и едно постно, като е включена въглехидратна закуска и десерт за вечеря. Събота и неделя храненето включва консерви, яйца и млечни продукти. Относно вкуса на храната не може да се направи обективна преценка, тъй като тя е индивидуална.

В о.с.з. на същата дата е разпитана свидетелката Т. -племенница на ищеца. В показанията си заявява, че има спомен, че В. е задържан в ареста в [населено място] ноември 2015г.. Споделя, че не знае къде е живял преди това и не са се виждали преди задържането му. Две седмици, след като го пуснали, ѝ се обадил и се видели 5-6 пъти за период от около година след освобождаването му и редовно се чували по телефона. Твърди, че бил станал по-агресивен. Не искал да разказва много за престоя си в ареста, споделил, че нямал достъп до тоалетна и течаща вода, храната била отвратителна и не се хранел, повръщал от нея. Имал проблеми със стомаха. На въпроси на адв. Д. отговаря, че на срещата с ищеца свидетелката видяла, че бил унил, по-агресивен, припрян, бил отслабнал, не изглеждал добре, пиел лекарства за стомах, но не ходил на преглед при лекар, казвал, че ще се оправи. От общи познати свидетелката разбрала, че две седмици не искал да излиза. Съдът констатира, че показанията на свидетелката не са преки относно конкретните битови условия и неудобства, които е преживял ищецът в процесния арест. От друга страна, те следва да се ценят под условие, на първо място, поради роднинската връзка с ищеца и вероятната заинтересованост на свидетеля от изхода на делото, и на следващо място, поради обстоятелството, че самата свидетелка заявява, че не се е виждала с В. преди задържането му, за да направи сравнение с физическото и емоционалното му състояние след освобождаването му от ареста. От друга страна –свидетелката споделя подробно как се е чувствал ищеца, а не може да каже къде точно е живеел. В този аспект има противоречие- за едни факти /в полза на иска/ е словоохотлива, а за други няма данни, което е и причина показанията ѝ да се възприемат като едностранчиви и необективни.

ПРИ ТАКА УСТАНОВЕНАТА ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА, СЪДЪТ НАМИРА ОТ ПРАВНА СТРАНА СЛЕДНОТО:

По допустимостта на иска за неимуществени вреди:

Искът е процесуално допустим, тъй като се търсят неимуществени вреди от незаконосъобразна дейност на ответника при и по повод изпълнение на мярка за неотклонение „задържане под стража“. Съгласно Тълкувателно постановление 2/2014г., [населено място], 19 май 2015г. на ВКС и ВАС - дейността на специализираните органи по изпълнение на наказанията, на което е приравнено и изпълнението на мярката задържане под

стража – чл. 240 от ЗИНЗС, така и всички актове, действия или бездействия по нейното осъществяване са административни и вредите от тях се обезщетяват по реда на чл. 1 от ЗОДОВ. В случая има специален закон, който определя реда за разглеждане на делата по такива иски – ЗИНЗС. Въпреки, че за процесния период разпоредбите на чл. 284 и сл. не са били част от действащото право, на основание параграф 49 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗИНЗС, обн. - ДВ, бр. 13 от 2017г., в сила от 07.02.2017г., който гласи, че подадените до влизането в сила на този закон иски за вреди, причинени на лишени от свобода или задържани под стража от задържане в лоши условия, се разглеждат по реда на чл. 284, ал. 1, следва настоящият иск да се разгледа също на основание чл.284 ЗИНЗС. С този преходен параграф законодателят предвижда приложение на новата правна уредба за исковете за вреди и по заварените производства, предявени на правно основание чл.1 ЗОДОВ, т.е. придава обратно действие на новата уредба по висящите дела, какъвто е настоящият случай. Съгласно разпоредбите на чл. 1, ал. 2 от ЗОДОВ и чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС са подсъдни на административните съдилища. С оглед изложеното пред настоящия съд е допустима претенцията за обезщетение от твърдяна като незаконосъобразна дейност на органи и длъжностни лица от администрацията на ответника.

Относно релевираното възражение за изтекла погасителна давност, СЪДЪТ следва да отбележи, че този въпрос касае основателността, а не допустимостта на иска. В тази връзка нормативната уредба на погасителната давност по отношение на обезщетенията за неимуществени вреди се съдържа в ЗЗД, в който се намира общата уредба на непозволеното увреждане. Съгласно чл. 110 от ЗЗД „с изтичане на петгодишна давност се погасяват всички вземания, за които законът не предвижда друг срок“. В случая с вредите, настъпили в резултат от административна дейност по изпълнение на мярка „задържане под стража“, не е предвиден специален срок, който погасява правото на обезщетение, следователно се прилага общата 5-годишна давност. За начален момент на срока следва да се приеме датата, на която е преустановено увреждането, а именно незаконосъобразното въздействие върху ищеца по време на престоя му в ареста в [населено място] - **15.01.2016г.**, съгласно приетото с т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на

ВКС по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК - при незаконни актове на администрацията началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е влизане в сила на решението, с което се отменят унищожаемите административни актове, при нищожните - това е моментът на тяхното издаване, **а за незаконни действия или бездействия на административните органи - от момента на преустановяването им.** Исковата молба е подадена на 21.07.2020г., тоест преди да е изтекъл 5-годишен период, считано от 16.01.2016г. чл. 111, б. „б“ от ЗЗД, на който се позовава ответникът, е неотносим към обезщетения за вреди от незаконосъобразни действия на администрацията и нейните органи, тъй като урежда погасителната давност за задължения за обезщетения, възникнали на договорно основание. С тези мотиви съдът намира, че възражението на ответника за погасяване по давност на правото на ищеца на обезщетение по реда на чл. 284 и сл. от ЗИНЗС е неоснователно.

По съществуващото на спора:

Разпоредбата на чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ регламентира, че държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, като исковите се разглеждат по реда установен в АПК, като специално нейно проявление е отговорността, регламентирана с чл. 284 от ЗИНЗС.

Следва най-напред да се отбележи, че отговорността по чл. 1 от ЗОДОВ има деликтен характер и тя произтича от извънobligационен източник, който най-общо казано, представлява неправомерно действие на администрацията при или по повод на упражняване на нейните властнически функции, което се проявява като незаконосъобразно действие или бездействие или като издаване на незаконосъобразен административен акт. Извън това следва да се маркира, че за разлика от класическия деликт, уреден в разпоредбите на чл. 45 - 54 от ЗЗД, отговорността за специалния деликт, произтичащ от фактическия състав на чл. 1 от ЗОДОВ, е обективна - арг. от чл. 4 от ЗОДОВ, и фактическият и състав не изисква доказване на вина. Доказването на фактическия състав е в тежест на ищеца по

принцип, който следва да докаже в конкретния случай наличието на кумулативно изискуемите се предпоставки по чл. 1 от ЗОДОВ - действие или бездействие на административен орган при или по повод упражняваната от него административна дейност, вреда, причинна връзка действието/бездействието и вредата. В случая следва да бъде съобразено, че вредата се предполага при доказано нарушение на изискванията на чл. 3 от ЗИНЗС за условията, при които се изпълнява наказанието лишаване от свобода и задържането под стража – чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС. В тази връзка е налице оборима презумпция, въведена с чл.284, ал.1 от ЗИНС, че когато претенцията е за нарушение на чл.3 **-неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното.**

От друга страна -съгласно чл.204, ал. 4 от АПК съдът, пред който е предявена исковата претенция, следва да установи незаконосъобразността на действието или бездействието, от което се претендират вреди. В случая основание за ангажиране на отговорността на държавата съгласно исковата претенция са лошите битови условия в ареста в [населено място] по време на престоя на ищеца там – 06.11.2015г. – 15.12.2016г. Следва да се съобрази, че в тази насока има правна регламентация както на национално, така и на наднационално ниво.

От вътрешното право чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС разпорежда, че „осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение“. В разпоредбата на ал. 2 от с.з. е поместено изброяване, което не е изчерпателно, на хипотези, които представляват оборима презумпция за наличие на нарушение на забраната задържаните под стража и лишени от свобода лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Сред тях са поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност /в ред. от ДВ. бр.25 от 3 Април

2009г. - умишлено поставяне в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието, изразяващи се в лишаване от достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможности за човешко общуване и други виновно извършени действия или бездействия, които могат да причинят увреждане на здравето/. Релевантна е и разпоредбата на чл.31, ал. 5 от Конституцията на РБ, съгласно която на лишените от свобода се създават условия за осъществяване на основните им права, които не са ограничени от действието на присъдата.

Тези разпоредби са в съответствие с чл.3 от Европейската конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС), съгласно който „никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение“, както и с чл.29 – „никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение“. Тези разпоредби са станали част от националното право на РБ на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията.

В тази връзка с оглед първия елемент от фактическия състав на чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ следва да бъде съобразена практиката на Европейския съд по правата на човека, конкретно с изложеното в решение от 27.01.2015г. на Четвърто отделение на ЕСПЧ по делото Н. и други срещу България. Съгласно приетото с него, за да попадне в обхвата на този член, *„малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принизява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл. 3“ (§ 227). „За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението*

трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен“ (§ 228). В оценката на условията по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия. Дори когато всеки отделен аспект от тези условия е в съответствие с националното законодателство, техният кумулативен ефект може да бъде такъв, че да доведе до нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията. По същата причина високо ниво на престъпност, липса на ресурси или други структурни проблеми не са обстоятелства, които изключват или намаляват отговорността на държавата за такива условия. Както Съдът многократно подчертава, задължение на държавата е да организира своята пенитенциарна система по начин, който не води до такива условия, независимо от финансовите или логистични затруднения (§ 229). „Липсата на намерение за унижаване или принизяване, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията“ (§ 230).

По отделните твърдения на ищеца за лоши битови условия:

Въпреки че с исковата молба не се релевират конкретни основания и предвид заявеното от свидетеля М., че на ищеца е отказана медицинска помощ, а здравословното му състояние се влошило, СЪДЪТ намира за необходимо да отбележи, че такива обстоятелства не се установяват с оглед доказателствата по делото. Установено е, че в процесния период е предоставена медицинско обслужване на задържаните лица, включително на ищеца, от медицински фелдшер към ареста и от д-р П. след

освобождаването на последния. От медицинската справка на ищеца се установява, че същият е получил навременна медицинска помощ при поискване от негова страна, включително му е назначено лечение с медикаменти и диета. Също така е под съмнение доколко е изпитвал физически неразположения, изискващи лечение, предвид това, че е отказал настаняване в лечебно заведение по предложение на д-р П., както и предписаната терапия. Следователно, в това отношение СЪДЪТ намира, че ответникът е изпълнил надлежно задълженията си и не е налице нарушение.

Опровергаха се и твърденията, че правото на престой на открито на ищеца е било нарушено, като веднъж дневно е извеждан за 30 минути на пространство от 6-7 кв.м. Както беше отбелязано по-горе, от схема на ареста е видно, че площта, определена за престой на открито е по архитектурен план 35 кв.м. Ищецът не е ангажирал доказателства за оборването на това обстоятелство, например чрез ангажиране на експертиза (въпреки че арестът е закрит, вероятно сградата все още съществува и такава евентуално може да бъде извършена). Установи се, че по време на престоя си в ареста -гр. П. от 2 месеца и 10 дни В. е упражнил правото си на престой на открито общо 61 пъти, а 5 пъти е отказал поради липса на желание, което е документирано с декларации, подписани от същия.

Относно твърденията на ищеца, че не му е позволявано свиждане и телефонни разговори, същите се явяват изцяло голословни и противоречащи на представените писмени доказателства. Установява се безспорно, че същият е осъществявал правото си на свиждане пет пъти по време на престоя си, противно на изложеното в исковата молба, както и че редовно е провеждал телефонни разговори, почти ежедневно, а в някои дни и повече от веднъж, а не няколко пъти за целия период, както се твърди в молбата. Освен това не се установява да са подавани жалби от същия, че не му е осигурено провеждане на телефонен разговор, а и както беше посочено, липсва основание за това предвид почти ежедневните разговори, които е осъществил. Същото се отнася и относно твърденията му, че не му е осигурявано свиждане. Видно от регистър на проведените свиждания, представен по делото като фотокопие, В. е бил посещаван от А. два пъти през ноември, два пъти през декември и един път през януари, като е получил от същата и лични вещи – храни и цигари, за което са представени

разписки за приети и предадени вещи на задържани лица.

По отношение на качеството и количеството на храната, както и на отоплението в ареста, СЪДЪТ споделя становището на ответника, че това не е обективна категория и се възприема индивидуално от всеки задържан. Обективните данни са, че храната е предоставяна от общинското предприятие „С. хранене“, [населено място], включва три хранения, като поне едно от тях е месно и едно постно, като е включена въглехидратна закуска и десерт за вечеря. Събота и неделя храненето включва консерви, яйца и млечни продукти. Видно е, че дневното и седмичното меню покрива всички групи храни и макронутриенти, а освен това всеки ден е различно, поради което не може да се определи като еднообразно.

По отношение на релевираните оплаквания за лоши битови условия СЪДЪТ намира следното:

В тази връзка не се спори между страните, че при задържането си В. е настанен в килия № 6, която е с площ от 4.025 кв.м., а на 03.12.2015г. е преместен в килия № 7, която е с площ от 6.67 кв.м. и в която са били настанени още 3 задържани лица. Следователно, за периода от 03.12.2015г. до 15.01.2016г. ищецът е ползвал помещение, в което всеки от задържаните е разполагал с по-малко от 2 кв.м., или по-точно 1,67 кв.м. Безспорно е също така, че никоя от килиите в процесния арест не е разполагала с тоалетна и течаща вода. Като вероятно това са основните причини това заведение за задържане под стража да е било закрито поради невъзможност за реконструкция и осигуряване на битови условия съгласно европейското законодателство, както се сочи в горепосоченото предложение на гл.директор на ГДИН до министъра на правосъдието. Както се установи по-горе, сградата е построена през 1974 г. и оттогава не са правени съществени ремонти и иновации по конструкцията и в помещенията. Не се представят доказателства за обратното от ответника. Това свидетелства за лошото състояние на сградата сама по себе си и на отделните помещения, както за общо ползване – коридор, санитарен възел и място за престой на открито, така и на самите спални помещения, в някои от които е пребивавал ищецът през процесния период. Установи се също така, видно от декларация от В. при настаняването му в ареста -гр. П. от 05.11.2015г., която има характер и на приемо-предавателния протокол, че на ищеца не са предадени чаршафи, които са необходими за поддържане на хигиена от същия и липсата им несъмнено е довела в някаква

степен до дискомфорт.

Относно наличието на мебели в спалното помещение, не се оспорва от ищеца, че са били налични легло и шкаф за лични вещи. С оглед на това неоснователно се явява твърдението, че в килията липсвали мебели. Не е ясно какви мебели ищецът счита, че е следвало да има в тях.

Относно твърдението за липса на минимална жилищна площ и лоши битови условия е налице регламентация в ЗИНЗС и ППЗИНЗС, която изисква минималната жилищна площ за един лишен от свобода (задържан под стража) не по-малка от 4 кв.м. (чл. 43, ал. 3 ЗИНЗС). Действието (влизането в сила) на същата обаче е отложено до 01.01.2019г., тоест към процесния период, в който ищецът е пребивавал в ареста, не е била част от позитивното право на РБ. В тази връзка следва да бъде съобразено, че има практика на ЕСПЧ за нарушение на чл.3 от КЗПЧОС, изразена именно в лоши битови условия в това число и липса на санитарен възел и течаща вода в спалното помещение. В този смисъл е Решение от 27.01.2015 г. на ЕСПЧ по делото на Н. и други срещу България, с което е прието, че *„Крайната липса на място в затворническа килия има голяма тежест при оценката на това дали условията на задържане са в нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Докато общите доклади на КПИ не казват изрично какъв размер жилищна площ за един лишен от свобода трябва да се смята за минимален стандарт при настаняване в обща килия, то отделните национални доклади за извършените от КПИ посещения и препоръките по тези доклади предполагат, че желателният стандарт е четири квадратни метра жилищна площ на човек. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията... Дори и пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията на задържане – като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и*

свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на основна хигиена – това води до ниво на страдание, което надвишава това, присъщо на задържането“ – § 166. Съгласно § 167 от същото решение „От това следва, че при оценката на това дали е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на липсата на лично пространство, трябва да се вземат предвид следните фактори: (а) всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане; (б) всяко задържано лице трябва да има най-малко три квадратни метра жилищна площ; и (в) размера на килията трябва да дава възможност на задържаните лица да се движат свободно между мебелите. Липсата на някои от тези елементи сама по себе си поражда сериозно предположение, че условията на задържане са в нарушение на този член“. § 168 – „Освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания.“ С пар. 213 е прието още, че „решаването на тези проблеми (бел. Относно реконструкция и иновирание на сградите, за да се осигурят по-добри битови условия) може да изисква значителни финансови ресурси. Въпреки това, както вече бе отбелязано, липсата на ресурси не може по принцип да оправдае условия на задържане, които са толкова лоши, че съставляват третиране в нарушение на чл. 3 от Конвенцията, и е задължение на договарящите държави да организират своите пенитенциарни системи по начин, който гарантира спазването на тази разпоредба, независимо от финансовите и логистични трудности“.

В случая при положение, че в спалните помещения е имало мебели, следва да се съобрази, че разполагаемата площ е била дори по-малка от горепосочената 1,67 кв.м. на задържан и вероятно е било ограничено свободното придвижване в рамките на помещението. В случая СЪДЪТ намира за тежка пренаселеността в килиите, което само по себе си е нарушение на чл. 3 от ЕКЗПЧОС.

Освен това е безспорно установено, че килиите не са разполагали

с естествена светлина, която да е непосредствена, а същите са били осветявани през деня от прозорци в коридора, като светлината е прониквала през решетките на вратата на килията. Липсата на прозорци възпрепятства и възможността за проветряване и достъпа на свеж въздух, което само по себе си също представлява нарушение на задължението на администрацията да осигури на задържаните лица условия, които да гарантират запазването на здравословното състояние на същите, както психическо, така и физическо. Това е така, тъй като липсата на свеж въздух създава условия за влошаване на някои хронични заболявания (каквито няма ищецът), но и за възникване на нови такива, включително инфекциозни. Изградената и функционираща в сградата вентилационна система не може да компенсират липсата на прозорци в спалните помещения, които освен това са пренаселени и съответно нуждата от проветряване е дори по-голяма.

Относно оплакванията за липса на санитарно помещение в килията, СЪДЪТ намира, че това обстоятелство не е спорно. Действително, ответникът заявява, че при строежа на сградата въобще не е предвидено такова в спалните помещения и не е имало възможност за реконструкция. Достъп до тоалетна и баня с течаща топла и студена вода обаче е осигурен чрез общото санитарно помещение, което се ползва от всички задържани лица и служителите на ГДИН поне три пъти дневно по график и по всяко време при поискване. В това отношение ищецът не твърди да е бил ограничен във възможността си да ползва общата тоалетна или администрацията на затвора да не се е отзовавала. Точно обратното, през периода на престоя си в ареста В. не е подавал никакви жалби, включително и по отношение на това му право. С оглед показанията на М., че понякога надзирателите не им отваряли, за да ползват тоалетна, следва да бъде посочено, че обективно невъзможно е във всеки момент това желание да бъде удовлетворено незабавно предвид обстоятелството, че тоалетната се ползва от повече лица и в някои моменти е необходимо да се изчака, за да се освободи. В самите показания на свидетеля М. или в исковата молба не се съдържа твърдение, че отказът на надзирателите е неоснователен или своеволен. Съгласно чл.20, ал.3 от ППЗИНЗСЗ „на лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип, ползването на санитарен възел и

течаща вода се осъществява в спалните помещения“. Следователно, законът не изисква в арестите да има санитарен възел и течаща вода във всяка килия. В тази връзка с решение на Европейския съд по правата на човека по дело „Н. срещу България“ е прието, че на лишените от свобода и задържаните под стража следва да се осигури ползване на тоалетна в уединение, въобще не се поставя под въпрос достъпът до такава. Не се изисква обаче и наличието на санитарно помещение във всяка килия, както съгласно мотивите на това решение, така и в други постановени по сходни казуси. Поради това настоящият съдебен състав намира, че не е извършено нарушение от страна на ответника на това основание, въпреки това необходимостта от съдействието на надзирателите за удовлетворяването на физиологичните си нужди несъмнено е оказало въздействие върху цялостното психическо състояние на ищеца и му е създадо дискомфорт и чувство за безпомощност, поради което следва да бъде взето предвид при преценката относно наличието на нечовешки и уронващи достойнството условия в процесния арест съгласно чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС.

С тези мотиви СЪДЪТ намира, че е налице незаконосъобразно бездействие от страна на ответника да осигури на ищеца В. по време на задържането му под стража в периода 06.11.2015г. – 15.01.2016г. нормални битови условия, които не засягат неговото физическо и психическо здраве и не накърняват човешкото му достойнство. Безспорно поставянето на всяко лице в такива условия като процесните води до дискомфорт и засягане на личността му по-големи от тези, които неизбежно се свързват със самия факт на задържането му под стража и ограничаването на правата му в тази връзка – като правото на придвижване, на полагане на труд и др. Нормата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС (макар че е приета след процесния период) въвежда оборима презумпция за наличие на вреди в случаите, в които е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Следователно, обърната е доказателствената тежест, като това обстоятелство не е необходимо да бъде доказвано от ищеца, а следва да се обори чрез пълно насрещно доказване от страна на ответника, каквото в случая не е направено. Напротив, видно от показанията на посочените по-горе свидетели, ищецът се е чувствал потиснат, обиден и унижен не само по време на престоя си в ареста -гр. П., но и дълго след това. Следва да бъде отбелязано, че по отношение на физическото му

състояние, не се установява връзка между влошаването му и неблагоприятните битови условия в ареста, включително и поради отказа на самия ищец да бъде прегледан и диагностициран в лечебно заведение, каквато е била препоръката на лекаря на ареста.

Следователно, СЪДЪТ намира, че и трите елемента от фактическия състав на отговорността по чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ са доказани. При съобразяване на нормата на чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС СЪДЪТ следва да определи по справедливост съгласно чл. 52 от ЗЗД обезщетение в полза на ищеца за претърпените неимуществени вреди във връзка с незаконосъобразното бездействие на ответника за осигуряване на нормални битови условия в ареста -гр. П. за периода 06.11.2015г. – 15.01.2016г. С оглед продължителността на негативното въздействие от два месеца и десет дни, наличието на повече от едно нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС от страна на ответника, които обаче не са довели до крайно погазване на човешките права на ищеца или до физически увреждания, както и характера и интензивността на претърпените от ищеца болки и страдания (потиснатост, чувство за малоценност и унижение, самоизолация за период от две седмици след освобождаването му от ареста), СЪДЪТ намира за справедливо обезщетение в размер на 800 лева.. В този аспект освен изложените по –горе обстоятелства по посочените параметри се съобразява и самия период на задържане от 2 месеца и 10 дни. В останалата си част до пълния предявен размер от 9 000 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да се отхвърли. Доколкото се претендира лихва, то следва да се осъди ответната страна и за заплащане на законната лихва от датата, на която е станало изискуемо задължението за обезщетение – тоест датата, на която е преустановено неблагоприятното въздействие върху ищеца в съответствие с изводите в ТР 3/2004 г. на ВКС - т. 4 за дължимостта на лихвата при неимуществени вреди, следствие от незаконосъобразни действия и бездействия.

По разноските: за ищеца-видно от приложения договор към исковата молба от 16.07.2020г. защитата е безплатна на основание чл.38, ал.1 т.3 от ЗА. В този аспект и относно и претенция за юрк. възнаграждение следва да се има предвид, че същото не е разноска по смисъла на ЗОДОВ – в този смисъл решение №4085/21.06.2021г. по адм.дело №3843/21г. на АССГ троен състав. С оглед изложеното се констатира, че по делото няма разноска и

за адв.възнаграждение. Доколкото обаче няма първоначално внесена д.т. от 10лв. по чл.2а, т.1 от Тарифата по ГПК за същата от 10лв. следва да се осъди ответникът.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отделение, 47-ми състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ "ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАНИЯТА" да заплати на П. П. В., ЕГН [ЕГН], от [населено място], сумата в размер на 800 /осемстотин/ лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди за периода от 06.11.2015г. до 15.01.2016г.,следствие от лошите условия в ареста в [населено място], понастоящем закрит със Заповед №ЧР-05-316/21.12.2018г. на министъра на правосъдието, в който е бил настанен ищецът с мярка за неотклонение "задържане под стража" през процесния период, **ВЕДНО със законна лихва** от 16.01.2016г. до окончателното му заплащане, като **ОТХВЪРЛЯ ИСКА В ОСТАНАЛАТА ЧАСТ** до претендирания размер от 9 000 лв. или за сумата от 8 200 лева **като НЕОСНОВАТЕЛЕН И НЕДОКАЗАН.**

ОСЪЖДА ГДИН да заплати на АССГ 10лв.д.т..

Решението подлежи на касационно обжалване пред 3-членен състав на Административен съд София-град в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: